

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólítások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

A Krisztussal.

Gergely Antal 1901 jan. 1-iki beszéde, Mezőtúron,
a gimn. dísztermében.¹

Szeretett testvéreim! Nagyon boldoggá és büszkévé tesztek ti engemet, aki nem végeztem magamban mást, csak azt, hogy az Úr Jézus Krisztus evangéliomát hirdetem. Boldog vagyok, büszke vagyok, mert mindenből csak azt látom, hogy vágytok hallgatni ajkaimról az ígét. Azt mutatja megjelenésetek, a szemetek pillantása, szátok járása, kezetek mozgása. Még alig ismeretek, már is szerettek, még rá se szolgáltam, már is nagy becsüléssel vesztek körül. Mindezzel szemben én úgy vagyok, mint rossz adós, elfogadom tőletek, amit adtok s megszorítom az adósságomat. De csak hadd szaporítsam, hiszem az én jó Istenemet, hogy alkalmat ad nekem, hogy adósságomat letörleszthessem. Az Ő nagy kegyelme told még napjaimhoz napokat, esztendőmhöz ad még esztendőket, hogy az evangéliom hirdetésével, igaz, hű szolgálattal majd én is rendre fizethessek. Most pedig hallgassátok a szent ígéket, amint azt János evangélista evangélioma V. r. 18., 19., 21. verseiből olvasom: „És a tenger a nagy szél fúvása miatt háborog vala. Látták pedig Jézust jönni a tengeren... Bevevék azért örömet a hajóba és a hajó azonnal eljuta a tartományba, melybe be akartak vala menni“.

Szeretett testvéreim! Most midőn éppen tapasztalhatjátok, hogy odakint mint dühöng a

¹ Ezt a beszédet mint megváltott, de még állását el nem foglalt lelkész tartotta meg, midőn Túron látogatóba volt. Délelőtt a templomban szolgált és János evang. III. r. 29. és 30. verse alapján tartott prédikációjával úgy elragadta a hallgatóságot, hogy azok a legnagyobb tisztelettel vették körül s úgy köszöntötték, mint az Isten angyalát. A díszteremben még fokozódott a hatás. Az erős hóvihár nem volt képes visszatartani a közönséget s a nagyteremben ember ember hátán állott. Ez volt Gergely Antal legszebb napja. Ezt a beszédet Horváth Károly képesített építész feljegyzései után állítottuk össze.

téli zivatar, mily borzalmasan sivít a szél, mint pustol a hó, elképzelhetitek, milyen borzalmas lehet a tengeri vihar. Házmagasságú hullámokat ver a szél, ide-oda dobálózik a hajó s félelem tölti el a hajósok szívét. Félnék a tanítványok is, de ime látnak nagy világosságot s az Úrral együtt mégis eljutnak a boldog kikötőbe.

Ilyen viharos tengeren hányódik a mi életünk sajkája is. A szenvedéseknek vizei ömlenek alá, a bűnöknek szélvészeli verik fel a habokat. A halál félelmei vesznek körül, az ég villámai sújtanak le ránk s mi ott reszketünk a félelmek között a kicsiny hajón, a rettenetes időben, várva a biztos veszedelmet, midőn egyszer csak kiragyog az égi fénysugár, világot vet a sötét életútra, lesújtja a bűnöst, felemeli a szenvedőt, megtöri az enyészet hatalmát s a földről az örökkévalóság honába emeli fel a szegény küzdő szerencsétlen embervilágot.

Ilyen fény gyúlt ki a világ teremtésekor a sötét gomolygó zúrzavar, a mindent elnyelő mélységek fölött. Ilyen fényesség jelent meg ezelőtt 19 száz évvel a földön, amikor a Megváltó megszületett. Azóta, aki Ő vele jár, nem jár a sötétben. Azóta, aki az élet tengerén hánykódik, nem marad segedelem nélkül. Azóta, aki őt örömmel hajójába veszi, bizonyosan eljut a holdogabb partok felé.

Igy van ez magával a keresztyén egyházak hajójával is, mely ép úgy, mint az egy ember az örök sötétséggel, az öröklött bűnnel küzdöködik és a tökéletesség felé törekszik. Ha a Krisztust beveszi, el is ér oda; ha helyébe a világi érdeket, a papi hatalmat teszi, az elébb-utóbb elsüllyed, vagy a hívei oda hagyják, mint az utasok azokat a rosszul épített, vagy elromlott gályákat, amiket itt-ott a tengerpartokon látunk vesztegelni.

Igy van ez a nemzetekkel is. Azok a nemzetek, akik megtartották és örömet bevették

a Krisztust, ma is a világnak első népei. Vele együtt eljutottak a nemzeti függetlenség, a nemzeti jólét és dicsőség pontjára. Így van ez a mi magyar hazánkkal s a mi magyar nemzetünkkel is. Több ezer évvel indultak el őseink messze keletről s nagy vitézséggel, vérök hullásával szereztek itt magoknak földet. De mindaddig nem tudtak birodalmat alkotni, mindaddig nem tudtak a földön gyökeret verni, míg hajójokba a Krisztust be nem vették, míg a keresztyén vallást el nem fogadták.

Első István királyunk alatt történt ez 900 évvel ezelőtt s az a vallás a római katolikus vallás volt, de nem ugyanaz volt, amivé ez a vallás később lett. Akkor még igazán Isten dicsőségére épültek templomai, apostolok, vértanúk voltak papjai, igazán hívő a nép és nagyok a királyok. Akkor még engedtek egy kis helyet Jézusnak is a ceremóniák és a sok szentek között. Később aztán nem maradtak csak a szertartások és a gazdag papi rend; a hatalom, az országlás, de nem az evangéliom; az Úr Jézus Krisztus kiszorult a hajóból, a templomokból, az emberek szívéből; farkasokká lettek a bárányok és gyilkosokká a pásztorok,

megromlott a nép, tönkre ment az ország s főpapostól, főurastól és királyostól együtt mind elsülyedt Mohácsnál.

Csak egy-két hajó darab a rajta kapaszkodókkal, csak egy-két vár, egy-két mentő csónak a benne levőkkel maradt meg a viharban, hogy keresse a menekülést, a biztos révpartot a nemzettel együtt. És meg is találták azt a *reformációban*.

A megtisztított hittel, az örökkévaló szent evangéliomával újra hajónkra szállt a Krisztus s azóta vészben és viharban együtt vagyunk vele. Ez volt a második honfoglalás, a reformáció kora, amely kezdődött a wittenbergi templomi jelenettel, a kappeli csatával, a genfi törvényadással s amely folytatódott a bűnös lelkek meglázódásával, az Isten akaratán való megnyugvással: annak elhívésével, hogy az Úr megalázza a bűnösöket, felmagasztalja az alázatosokat s nem hagyja elveszni a benne bízókat.

Így maradtunk meg. Így tartottuk meg e hazát, annak szabadságát, mely ha még teljesen kiviva nincs, csak magatokra vessetek. Őseink elborítottak a veszedelmekkel, mint egy árviz-

TÁRCZA.

A szabadság ünnepén.

Zászlók lobognak, szónokok beszélnek,
A honfiézés im hogy fölhevül!
De a szabadság örök Istenének
Csak szóban áldoz rendületlenül...
Merő szokássá lett a szent imádság,
Népét a költő ettől óvta bár,
S melynek rég lessük büszke szárnyalását,
Szabadságunk csak tört szárnyú madár...

Míg himnuszt zengünk hőseink korának,
Arcunkba vág a szégyen ostora;
S míg örök vágyunk megújulva árad,
Lelkünkben zúg egy zordon szó: soha!
— Szállhatsz a múltba, szent emlékezetre,
Rajongva léted szent eszményiért:
De rút valóság kacag a szemedbe,
Hogy ünnepelned, népem, nincs miért...

Majd egyszer!... majd ha ösvényedre gátul
Zord tilalomja többé nem kerül,
Ha szíved, mely most titkolt búra fájdul,
Tud majd akarni rendületlenül;
Ha majd a vágy, mely örökül maradt rád,
Erőt is ad, hogy bátrabb teltre kelj,
S a valóság lesz az álmodott szabadság,
Én nemzetem, majd akkor ünnepelj!...

Dal a parasztról.

Tavaszi zsendül odakint a rónán,
Élet sarjad barna porhanyóján,
Föld illata párállik a légben,
Kerek égbolt kéklő tengerében.

Hadd megyek ki viruló határba,
Mégfürödni nevető sugárba;
Urak dolgán ki annyit panaszkol,
Lássak újra jó magyar parasztot...

Szerelmével a magyar göröngynek,
Jó parasztom, szíveimből köszöntlek!
Azt se bánom, ha jött-mentnek nézel, --
Annát jobban magadhoz igézel.

Hangos urak az öklüket rázzák,
Te nyugodtan szántod a barázdát;
Búsan, büszkén, szántóvető gondba,
Nem hallgatsz a sok futóbolondra...

Megnyugvása csüggeteg szívemnek:
Tied a föld, — te vagy itt a nemzet;
Bízva látom kezekben a sorsát:
Mig te itt vagy, — magyar ez az ország!

— Adjon Isten jó napot, jó munkát!
Vetőmagnak kalászbába borultát;
Gazdag nyarat mosolygó tavasznak,
Jó aratást a magyar parasztnak!

Sajó Sándor.

zel, de aztán bevették a Krisztus igaz tudományát és megkeresztelkedtek a Szentlélek keresztségével, a tűzzel is. Égtek a felgyújtott falvak, lobogtak a máglyák lángjai, kovácsoltattak a bilincsek és ásattak a vermek. Zúgott a megsemmisülés szélvész, feltámadt a nemzetveszedelem tengere, zúgott, recsegett, ropogott a magyarság hajója, de nem merülhetett el, mert a megpróbáltatásban, mert a szélvészben, mert a tűzben velünk volt a Krisztus.

Öldököltek, de ki nem irthattak. Égettek, de el nem pusztíthattak. Három felől is törtek ránk, három felé is szakasztottak, mégis el nem temethettek. Megmaradt az ország és újra együvé forrott. Megmaradt a magyar nyelv és szebben zeng, mint valaha. Megmaradt alkotmányunk, szabadságunk, függetlenségünk, csak hogy még egy kis híjja van. De csak azért van, mert még más is van a hajónkban a Krisztuson kívül. S majd nem lesz semmi híjja, ha országunkban, hazánkban, házunkban és szíveinkben a Megváltó Jézus Krisztus lesz az úr egyedül. Akkor eljutunk abba a tartományba, azokra a partokra, ahol a független, boldog nagy nemzetek birodalmi vannak. Ő vele a Krisztussal eljutunk az örökkévalóság kikötőjébe. De csak vele. Ő vele egyedül. Amen.

Elnöki megnyitó

a felsőszabolcsi református lelkészegyesület
1912. márczius 6-iki közgyűlésén.

Vas Mihály elnök.

*Tisztelt Közgyűlés!
Kedves lelkipásztor társak!*

A napilapok pár nappal ezelőtt azt a hírt hozták, hogy egy millió angol bányamunkás a múlt hónap végén, egy hónapi előzetes bejelentés után, azzal a kijelentéssel tette le kezéből a szerszámot, hogy míg az általuk követelt legesekélyebb napibért nem biztosítják részükre a munkaadók, addig nem nyúlnak ahhoz. Nagy-británia gazdag kőszénbányáiban tehát templomi csend lett. A töméntelen kincs, a képzeletet meghaladó értékű fekete gyémánt ott hever a föld mélyében érintetlenül.

Vérontás nincs. Harci lárma, fegyverzörej nem reszketteti a szíveket. De nem is hatalmas uralkodók, nem magas méltóságok parancsszava irányítja ezt a háborút, amelynek katonái teljesen leszerelve, fegyvertelenül harcolnak. Nincsenek gyorstüzelő fegyvereik, nincsenek tábo-

rokat megsemmisítő gépágyúik s félelmetes drednaughtjaik ezeknek a hadakozóknak. Hiszen ők csak egyszerű, szegény munkások, akik csupán azt kívánják, hogy becsületes, életük kockáztatásával járó munkájukért olyan bért kapjanak, amelyből tisztességesen eltarthassák magukat s szeretteiket.

Tehát nem nagyhatalmasságok félelmetes mérközése ez, csak egyszerű bérharc. Mégis reszket bele egy egész ország. S néhány hangyácskának munkaszünete miatt, mintha egy nagy hatalomnak, a gazdag, a félelmetes Britt birodalomnak szívében a vérkeringés is meglassúdott volna. Mert szédületesen fogy óriási iparának napi kenyere, a szén, s nincs kéz, amely pótolja azt. Úgy a sok ezer embert foglalkoztató gyárak gépóriásai, mint a szerény iparosok kicsi gépei halkabban zakatolnak, a vonatok forgalmi zavarok közt vergődnek, a hadi flotta úszó várai, mintha zátonyra kerültek volna.

Kedves Lelkipásztor társak!

Ez a nagy horderejű modern hadviselés lehetetlen, hogy meg ne ragadja a mi figyelmünket, akik a társadalmi életnek szolgálatában állunk. Igaz ugyan, hogy ezek az események tőlünk nagyon távol eső országban játszódnak le, de ma már nemcsak egyes országok társadalmi osztályai, hanem a népek és nemzetek is, sajnos, leginkább öntudatlanul s akaratuk ellenére, mindinkább szoros érdekközösségbe kovácsolódnak. A szociálizmus, ez a lomtárból előkerült s nagyon is közhasznátúvá vált lombik, hatalmas vegyfolyamatokat létesít a társadalomban. Itt bomlaszt, amott egyesít; új erőket teremt és állít a társadalmi élet harcában csatarendbe. S ezen új erők, ezen tünetek mindinkább meggyőznek minden gondolkozó lelket arról, hogy az emberi társadalom egy élő test, amelyben minden sejtre, minden idegszálra szükség van. S a jó közérzést, ott is, a sejtek, a szervek összhangzó pontos munkássága hozza létre.

Ime a gazdag, a hatalmas országban a társadalom egy kicsiny százalékának, egy jelentéktelennek látszó szervének, egy idegszálának munkaszünete mily zavarokat idéz elő? Éppen úgy, mint mikor az emberi élet valamely szervezetében szűnik meg a kellő tevékenység, a fellépett betegség miatt. S a társadalmi betegségeknel erőszak, műtét nem használ. Azokat csak belsőleg lehet gyógyítani, a szív tevékenységének növelésével, a lélek erejének fokozásával. Ez pedig csakis a vallásos élet mélyítése,

annak a törhetetlen hitnek, a szívekben való meggyökereztetése által lehetséges, amely a jó cselekedetekben munkás.

A társadalmi életnek a vallás volt a szülő anyja, a vallás volt a dajkája s a vallás a mentője is. A vallás az, amely a szívekben az egymást megértő, egybeforrasztó szeretet érzelmeit fakasztotta s melegével az önzés levetkezésére, az önmegtagadásra s ebből eredő erkölcsi kötelességek teljesítésére kényszerítette az emberiség tagjait. S bizonytal a társadalmi szervezkedésből folyó erkölcsi kötelességek képezték, az ember létért való küzdelmében, a legelső törvényeket.

Mindezek dacára kétségtelen, hogy ezidő szerint az ú. n. szocialistákból, — tehát azok közül, akik bevallottan a társadalmi élet fejlődéséért, helyesebben osztályérdekekért harcolnak, kerülnek ki a vallás leghevesebb ellenzői. A vallás azonban, a szíveknek, a lelkeknek ez a fenséges, fénylő napja ott fog világolni továbbra is az emberiség felett, s melegítő sugarai felengeszti az élet viharai vagy egyesek önző érdekei által megfagyasztott szíveket s megtermékenyítik azokban az Ige magvait. A vallás életfájának gyökerei az emberi szívből ki nem irthatók. E fa életsejtjének megmozdulása egyidős az emberi szív megdobbanásával. S hitem szerint, akkor fog a vallás életfájának koronája porba hullani, ha az utolsó ember szívében is megáll az élet folyása s reá borul lombsátora sírhalom gyanánt.

A valódi szociálizmus a vallással szembe nem helyezkedhetik. Kezét, szívét féktelen gyűlölettel s vad szeretetlenséggel be nem szennyezheti. Esményi munkáját az emberi lelkeknek a sötétségből való kiemelését s a szíveknek az igaz testvéri szeretetben való egybeforrasztását csak a vallással karöltve hajthatja végre; s főképpen azzal a vallással, amelynek mi is szolgálatában állunk, amelynek alapjait a mi nagy mesterünk, az Úr Jézus Krisztus rakta le az evangéliumban, eme nagy parancsolatban: „Szeresd Istent, szeresd felebarátodat, mint tenmagadat“. S ha a szociálisták e parancsolat szolgálatában állanak, a vallásnak igaz szolgálói, bármely felekezethez tartozzanak, velük együtt fogják folytatni a szent munkát, az ember-szeretet fenséges csarnokának megépítését.

A társadalmi élet seismográfja folyvást nyugtalanodik. Mit rejt méhében a jövő, azt megjósolni a legelbizakodottabb emberi szellem is képtelen. De azt mélyen kell éreznünk, hogy nekünk, lelkipásztoroknak, akik a társadalmi

élet hajóin oly fontos állásra hívtunk el, fokozottabb erővel kell a ránk váró hivatást teljesítenünk; szántanunk a Krisztus tudományának ekevasával alkalmas és alkalmatlan időben s vetnünk az Ige magvait el nem lankadó buzgalommal, hogy ne gyom, ne tövis kerüljön aratásra.

Mi ne tekintsünk a munkabérre, mert nem zsoldos szolgálak vagyunk. A szolgálat mértékét ne a bérhez szabjuk, hanem annak a végtelen jósággal teljes édes Atyának mérhetlen szeretetéhez, akinek hatalma mindenre elégséges s jósága megadja, akinek mi szükséges.

Kérve a kegyelem Istenét, hogy tegyen készsége bennünket minden jóra, hogy cselekedhessük az ő akaratát s munkálja bennünk, ami kedves ő előtt: jelen gyűlésünket megnyitom.

Az új 48.

Ne vegyék rossz néven a kegyes olvasók, ha március idusán közállapotainkról veszem fel a textust és arról elmélkedek, hogy a 48. márciusi álmok még ma sem valósultak meg s ne ítéljenek meg érte, ha ennek okát mi némi részben egyházunkban, egyháznak megváltozott helyzetében is keresem.

Valamikor mi voltunk az országnak a savai, azaz jobban mondva, az evangélium, melyet őseink nagy örömmel bevettek s melynek tanításaihoz minden üldöztetés dacára állhatatosan ragaszkodtak.

Erejük volt nekik az Úr s ereje lettek ők maguk is ennek az országnak. A szebb jövőt kereső, a pusztában bújdosó magyar Izrael előtt, a mi hőseink, az evangélium világa volt a fényes felhő, mely szenvedéseiben a magyar népet fentartotta, neki a ki-vezető utat megmutatta.

A 16-ik században az evangéliom hite adott erőt nemzetünknek s mívelte azt, hogy ez az ország a török-német dúlás miatt el nem vezett. A 17-ik század alkotmányos harcai a mi egyházunk harcai voltak. Még a 48-iki eseményeket is csak a protestantizmus vallásegységéből lehet megérteni és megmagyarázni.

A debreceni kistemplomi jelenet tette fel a magyar református egyház nagy szolgálataira, nemzet- s szabadság-védő prófétai szerepére a koronát, de ezzel aztán be is záródott a mi kijelentéseink sorozata. Azóta a vezetést más kezek vették által, az államnak és a magyar protestantizmusnak útja elvált egymástól. Mi egészen háttérbe szorultunk, az államtól elmaradtunk, az ultramontanizmus pedig előtérbe nyomult és mind jobban uralkodik; de velünk együtt háttérbe szorult a régi demokratikus államot építő liberális irány is, de vele együtt felülkerült a nép nagy tömegének érdekeivel ellenkező, államot bomlasztó feudális-klerikális irány is.

Íme ennek tulajdonítom én, hogy közállapotaink olyan szomorúak s hogy Béccsel szemben olyan tehetetlenül gyengék vagyunk.

S íme a protestantizmus szabadelvű hagyományainak feléledésétől, az evangéliom erőitől, az egyetemes népérdekek felkarolásától várom én a szebb jövődöt, a magyarság újabb, boldogabb korának eljövételét, a régi álmoknak megvalósulását. Hogyan történhetnék ez?

Egy új honfoglalással, a Bocskai nemzetképző tervének, a 48-iki szabadtási munkáknak továbbvitelével, okos folytatásával.

A magyarság kivándorol, családot nem alkot, mert nincs földje, nincs joga. Adjuk meg neki mind a kettőt. Tegyük lehetővé, hogy minden magyar polgár azt a földet, amit saját maga és családja erejével megmível, a tulajdonos sérelme nélkül, az állam segítségével magának megszerezhesse s hogy meg is tarthassa; ruházzuk fel a polgárt megillető összes jogokkal is. Folytassuk a 48-iki nemzetépítő, nemzetfentartó munkát, úgy, ahogy azt a helyzet, a népesség megnövekedett száma követeli. A 48-iki 32 holdas jobbágy-telek az egymás után felnőtt 3—4 nemzedéknek már kevés. A régi birtok az örökösök közt felaprózódott, vagy egészen más ágra szállt; új föld van szükség, hogy a nép, a földmívelő nép ismét tulajdonhoz és a haza földjéhez hozzá juthasson. A földes urat, aki úgy is parcelláz, aki úgy se maga míveli a földet, kárpótolja az új tulajdonos hozzájárulásával az állam s legyen rá gond, hogy igazán kárpótolja. Az új birtok pedig ne ajándékba adassék, mint a közép-korban adatott, hanem csak a megszerzése tétessék lehetővé. S hogy a lelkek erre hajlandók legyenek, egyengesse az utat az evangéliomi egyház, a magyar református egyház s a többi egyházak, ha van hozzá lelkök.

Az egyháznak kellene az állam segélyére sietni a magyarság érdekeit biztosító város fejlesztési politika terén is.

A városokban dől el az országok sorsa és ami, a magyar nép és állam sorsa is.

Amit 67 óta nyertünk a városokban és a városok által nyertük. A megyék az állam fejlődésére, a magyarság helyzetének, alkotmányának biztosítására is értékteleneknek bizonyultak. Nemzetiségi bajainknak, közgazdasági, szellemi fogyatkozásainknak jórésze is mind a megyei viszonyokkal van összefüggésben. Ha megakarunk maradni, ha tovább akarunk haladni, a városokat bele kell vinni a megyékbe és minden szolgabírói járást egy szövetkezett várossá kell átalakítani, melynek tisztviselőit az állam nevezi ki s melynek igazgatási nyelve csak az államnyelv lehet. A régi megye pedig legyen összefoglalója a területén levő városoknak társadalmi, kulturális tekintetben. Csinálja, szervezze a nagy felvonulásokat, vezesse a választásokat, tegye lehetővé a politikai vélemény-mondásokat, dolgoztassa fel a levéltárakat, tartsa meg állásait s ezek legyenek a társadalom részéről adott kitüntetések. És a magyar református egyház? Tegye mind ezt a fejlődést lehetővé az által, hogy nagy egyházait maga is városokká alakítja; az által, hogy az eddigi egyházmegyéket sokkal kisebb egységekre bontja s a nemzetépítés munkáját a maga részéről is előkészíti.

A mai 60, 30, 25 ezer lelkes egyházak rosszabb állapotban vannak, mint a falusi eklézsiák. Minden nagyobb egyházat több önálló gyülekezetre kell azért szétbontani, minden ilyen több lelkésszel bíró

egyházat nagyobb önállósággal kell felruházni. Nem kell engedni, hogy annyi ezer lelkek egymásra roskadjanak, az evangéliomtól elidegenedjenek, hogy minden ügyök pusztá politikává, háztartási kérdéssé változzék által.

Még tudnék többet is mondani. Kell föld, hogy rajta házunk épüljön, kell jog, mely mindenkit egye-sítsen, kell anyagi civilizáció, amit a város hoz magával, de kell lélek, élet és kellenek szellemi erők is.

A tehetség a legnagyobb vagyon s a magyar nép nem tehetségtelen, s mi éppen ezt az isteni erőt hagyjuk parlagon. A kulturában, a műveltségben vagyunk igazán hátra; azokban az ismeretekben és képességekben, melyek által a vizek halain, a levegő madarain s a földnek vadain: szóval a természeti viszonyokon uralkodhatnánk! Népiskoláink csak arra valók, hogy a polgár el tudja olvasni az adókimvetést, az idézéseket, gimnáziumaink, hogy hivatalnokokat tudjanak képezni a polgárok rendbentartására s a katonaság vezényelésére. Az, aki keres, az, aki dolgozik, aki új értékeket szerez, az nem a mi iskoláinkban nőtt fel s amivel új értékeket termel, azt sem tőlünk tanulta.

Nagy reformokra, egyetemes művelődési áramlat megindítására, egész tanítási szervezetünk átalakítására volna szükség; s kik kezdeményeznék ezt, ha a reformátusok, ha a protestánsok, ha a haladás, az evangéliom hívei nem kezdeményezik?

A polgár-ünnepen, március idusán álmokat álmodom és látásokat látok. A mostani nehéz helyzetben új márciusi pontokat sürgetek s a vezér szerepet ismét a protestantizmusnak szánom.

De amikor ez a protestantizmus is annyira szürkévé, erőtlenné, konzervatívává vált s annyira előtérbe állítja a maga testületi érdekeit s annyira nélkülözi az evangéliom erőit! Hát éppen azért, mert az evangéliom erőit nélkülözi. Ha nagyobb hite volna, régi lelke és hagyományai szerint cselekedni merne, újra a haladás élére kerülne s akkor ismét kivirítna a magyar dicsőség fája s megépülne a szegény magyar nép és naggyá, hatalmassá lenne az állam.

Dr. Ferenczy Gyula.

Évforduló.

A nagy nap megint elerkezett. Küszöbön a szép március idusa. Ne a nagyhangú műhazafiság szempontjából üdvözljük és fogjuk föl annak világtörténeti jelentőségét, hanem gondolkozzunk kissé mélyebben s végre-valahára értsük meg, hogy március 15 Magyarország új korszakának a kezdete.

Ha az eseményekben és megkapó vonásokban gazdag „Magyar történet”-et tekintjük is, még abban sem találunk ezer év alatt március idusához hasonlítható óriási mozzanatot.

Mi volt egyéb a nemesség intézménye, mint az uraság és rabszolgaság törvénybe iktatása? Hasztalan hangsúlyozza a keresztyénség az egyenlőséget, a humanizmus az emberies szempontokat, a jobbágy olyan földhöz kötött féreg volt, akár a vakondok s a kormányzásban 900 éven át hiányzott a felelős miniszterium, sokszor csak az uralkodók kegyétől függött minden. A sajtó hiába volt föltalálva 400 év óta. Láncra verték a könyveket és nem egyszer

azokat is, akik a könyveket irták. Mint mikor az Úr szavára világosság támadt, úgy világított be ezután a szabad sajtó a közéletnek minden zeg-zugába. De nincs szándékunkban ennek az örökké nevezetes napnak minden vívmányát magyarázgatni, fölteszszük, hogy a néplelek eme hatalmas megnyilatkozását ismeri minden igaz magyar ember.

Am ha ismeri, akkor ne unja el, ne kicsinyelje az ünneplést, legyen elismeréssel, hálával az utókor 48-nak dicső napjai iránt s munkálkodjék az emberjogok kiszélesítésén, a megkezdett bölcs és igaz alapon.

Március 15-ödike a népfenék napja, az egyetértés napja, távol legyen hát tőlünk minden osztályérdek és minden pártoskodás. A hazafiságot egy párt vagy egy osztály sem foglalhatja le monopóliumul magának, szorítsunk testvérkezelt mindenkiel szívesen, aki a magyar állameszmének hűséges híve.

Oly sok az élet gondja, a hazafias aggodalom, sokszor nehéz nyomás ül lidéreként a közvéleményen, legyen ez a nap igazi örömnépe a polgároknak s a jövő Magyarországnak tiszteletére: az ifjúságnak és az iskolás gyermekeknek is.

Itt a tavasz, lesz még új tavasz a haza történetében is!

Révész János.

Emlékezzünk régiekről.

K. Hajdu Lajos feljegyzése a debreceni kollégiumi életről. (1830—36.)

Az ifjak élelmezéséről.

Már szözlottam volt a *semperről*, erről a legnépszerűbb és legáltalánosabb ételbeli institucióról és a coquákról, ezekről a derék tenyeres-talpas nagy kövér, de rendkívül tiszta és becsületes asszony-személyekről. Olyan jó volt némelyik hozzánk, mintha édes anyánk lett volna és főzni jól tudtak, s amit főztek, az olyan izes volt, hogy akár a főbíró is megnyalhatta volna utána a száját, de banni is tudni kellett velök.

A *sempert* az ifjak igen kevés pénzt fizettek, már aki fizetett, hetenként 15 váltókrárcárt, legtöbben pedig egészen ingyért kapták. A dolog ugyanis úgy esett, hogy a *semper* alapjában olyan kollégiumi közellátás volt, melyhez az iskola adta ki a hozzávalót. A húsról való pénzt a kollégium gazdája fizette — az *Oeconomus* — és pedig aszerint, amint a *Dispensátor* jelentett neki. A *Dispensátor* tartotta ugyanis számon a közellátásban részesülő diákok számát és azt szükség volt tudni, hogy a gazda elegendő húst rendelhessen. A hús elhozatala úgy történt, hogy a konyhába naponként egy nagyobb diák rendeltetett fennforgónak. A fennforgó két szintén sorban következő dárda vett magához és így ment húst vásárolni. A húst rendszeren valamelyik tekintélyesebb mézáróstól vették, de miután az árakat a magisztrátus egyformára szabta meg, akárkitől is megvehették. A felelősséget mindig a fennforgó viselte s aki nem arra való, hanem

¹ Lásd a 8-ik számban. Aktuális közlemények miatt ezt a jóízű s most sokban időszerű visszaemlékezést félbe kellett szakítani. Jövőre azonban lehetőleg egyfolytában adjuk azokat. Szerk.

holmi bika-húst, vagy valami rágós szerzámot és maradékot hozott, kegyetlenül megszenvedett érte. Megpiricskelték, kunérozták és még meg is kapdosták. Legjobban pedig a coquáktól kaptak ki, akik amilyen jámbor asszonyi állatok voltak különben, ha megbokrosodtak és gonosz jónat jött rájuk, ha csipőt vetettek és száját tátottak, a hétfejű sárkányt is lenyelvették volna. Könnyebb lett volna megmaradni az oroszlan-barlangjában, mint velök. Pedig a húslátónak ott kellett lenni a coquián egészen az ebéd elkészültéig, sőt még a kirakásnál is ügyelni, hogy valami család és fogyatkozás ne essék, meg hogy valami feltűnőbb kedvezés ne történjék.

A kiosztás módja úgy esett, hogy a dárdaok 12 órakor délben megjelentek a konyhában, a faze-kakat szobaszám szerint sorba rakták. A felvigyázó diktálta, hogy melyik szobába hány porció dukál. Előbb a hús osztatott ki, azután a coqua teletöltötte az edényt. Ezzel a felvigyázó szerepe és véget ért.

1. *Jegyzet*. Ezen élelmiszerek, a húson kívül, nagyobb részt semmi pénzébe nem kerültek a kollégiumnak, mert sok oly jólelkű gyülekezetek voltak, melyek ősszel részint a pátrik számára, részint a közjóra annyi zöldséget és más főzeléknek valót küldtek, hogy az egész éven elég volt. Például Hadház, Sámson, Téglás és a Nyírség káposztával és kolompérral, más kerti veteményekkel, Derecske hagymával, murekkel és jó sütőtökökkel, Kispíres, Sáránd, Szalmár paszullyal, babbal; Bereg szilvával, vaszókával, vagy ahogy Debreczenben mondták: bagoly tüdővel, aszalt körtével s némi liszttel; Sziget sóval kompáreáltak; de a körül fekvőhelyek is derekasan kivették a magok részét és nem maradtak el közjóra világló küldeményekkel, Nagy-kunság búzát küldött és pénzt; magából a városból pedig a legtöbb élelmiszer gyűlt egybe.

2. *Jegyzet*. Meg volt az a dícséretes szokásuk is több gyülekezeteknek, hogy alumneumot rendeltek Debreczenben tanuló jelesebb fiaik számára, melyet az ifjak vagy készpénzül vettek fel, vagy ahelyett a *sempert* választották, minek következtében éven által ingyen kosztoltak. Legelől járt ezekben a debreceni egyház, mely több szegény ifjakat látott el ilyen segítséggel s miután pedig Debreczenből ilyen szegény alig akadt, a maga alumneumát felekezeti különbség nélkül (itt ez a kifejezés nem vallást, hanem vidéket, vagy osztályt jelenthet. Szerk.) minden vidékbeli jóra való ifjúnak. Alumneuma volt Kisújszállásnak 50 váltó-forintos évenként. Szentesnek a Márton—Szondi-alapítványból 60 váltóforint évenként a Debreczenben tanuló szentesi fiak számára. Ezt az alumneumot a szentesi egyház gyűlése ítélte oda. Mindezen alumnisták rendszeren a *sempert* éltek, ez okon ez itt olyan megszokott volt, akár a sáskáknál a lencse. (Folytatjuk).

Egyházi élet.

A debreceni egyház újjászületése.

Örömmel adhatunk hírt olvasóinknak arról az újjászületést jelentő nagy tervezkedésről, mely a debreceni egyházban éppen most folyamatban

van. Igaz, hogy még nem befejezett munkálattal állunk szemben; de ez már csak idő kérdése. Az újjászervezés ügye már e hó 7-én fel volt véve a presbitéri gyűlés tárgysorozatába; de egy indítványra határozatba ment, hogy az egész újjászervezési terv nyomassék ki s osztattassék szét előzetesen a presbiterek között. Tekintve, hogy csakugyan eddig még elő nem fordult s következményeiben messze kiható határozathozatról van szó, az ügynek a presbiterekkel előzetes és közvetlen megismertetése helyes és méltányos.

Addig is, míg a befejezett átalakító határozatról hírt adhatnánk, érdekesnek tartjuk közölni a terv főbb vonásait.

Eszerint a debreceni református egyház nyolc paróchiális körre oszlanék, olyan formán, hogy a most meglevő hat rendes lelkész mellé választanék még két rendes lelkész; egyik a már rögtön készen levő Árpádtéri templom mellé, a másik pedig a Varga-utcai kerületben emelendő új hatodik templom mellé, melynek építkezési munkálatait a jövő 1913. évre egyenesen ki is tűzi a tervezet. Ez a nyolc lelkész vezetné tehát a nyolc paróchiális kört, akik között az egyházkerületi szabályrendelet értelmében a város területe, lelki gondozás és belmissziói tevékenység szempontjából 8 egyenlő területre osztatik fel. A város belterületével egyben (ide tartoznak a kertségek is), a külsőségek is nyolc részre oszlanának s ami az osztatlanság s általában véve a lelki gondozásnak a lelkészek másnemű elfoglaltsága miatt, eddig lehetetlen volt, most már a külsőségek, tanyák is állandó, rendszeres gondozásban részesítenének. A lelkészek segítségére az egyház hitoktató segédlelkészi állásokat szervez, kik heti 10—12 vallásóra mellett a rendes lelképásztorok segítségére lennének úgy a mindennapos liturgiális functiókban, mint a lelki gondviselésben.

Az egyház egysége, vagyoni és kormányzati tekintetben megmarad, ami a debreceni egyház hagyományaiból, intézményeinek oszthatatlanságából önként következik. Megalkotják azonban a paróchiális tanácsot, melynek szervezése a kerületi szabályrendelet értelmében történik.

Tudjuk azt, hogy nagy egyházkerületünk minden egyes egyháza, sőt hiva élénk érdeklődéssel s szerető figyelemmel kíséri a kálvinista Róma ügyeit, irányító erejű mozdulatait; ezért láttuk jónak, bár csak főbb vonásaiban is közölni a nagy újjászervezés markánsabb körvonalait; annyival inkább, hogy megnyugtassuk azokat, akik talán türelmetlenebbül várják Debrecen mozdulását. De hát ne feledjük, hogy nagyarányú előkészületekről s hatalmas nagy ősi szervezet megmozdításáról van szó. Ez pedig nem könnyű dolog.

Tény, hogy a munka megkezdődött s illetékes egyének nyilatkozatai szerint remélhetőleg ez év szeptember 1-re az új szervezet működése megkezdődik.

Kisérje áldás a debreceni egyház újjászületését!
(Is.)

A mezőtúri papválasztáshoz.

Folyó hó 3-án tartott ülést a mezőtúri református egyháztanács, hol több fontos ügy eldöntése után

ismét egyhangúlag foglalt állást a lelkészi állás meghívás útjánai betöltése mellett.

Jóleső érzéssel vettük, közöljük e hírt, mint jelét annak a fölszállani nem tudó, mély megindulásnak, mely Gergely Antal elvesztését követte. Jelét a Gergely Antal emléke által követett ünnepélyes komolyságnak, mely kegyeletsértésnek tekintené, ha dissonans hang csendülne meg azon üresen hagyott papi székek felett, melyre sóhajtvá tekint, közel s távolban a veszteség nagyságát megérteni tudó lélek.

Jelét adta a mezőtúri presbyterium, hogy felelősségének egész súlyát képes felfogni; és átérzi azt a kötelességet, melyet boldogult lelkésze nagyságával, a külső érdeklődés, várakozás szomorú komolyságával számot vetve kell teljesítenie.

Az egyházi vezetők kérésére, papi testületünk kiválóságait ismerő jóakarói a túri eklézsiának, szép révsorban nyújtottak tájékoztatást a presbyteriumnak. Csomasz Dezső, Juhász László, Csánky Benjámín, Soltész Elen ér, dr. Ravasz László, mind olyan egyéniségek, kiket amúgy nehéz gonddal választottak, ajánlottak és néztek ki számunkra, annyi jeles, kiváló embereink közül, — éppen oly nyugodtan volna a sorsra bízható, hogy melyikük vegye fel a Gergely Antal kezéből kihullott fonalat.

A presbyterium annak megkérdezése után, hogy hajlandók volnának-e a túri lelkészi állást elfoglalni, meghallgatja nevezetteket és bizonyára épp ily békés egyetértéssel fog megállapodni a meghívandó személyében, ha..... az illető kijelenti a bizottságnak, hogy nem szabadkőműves.¹

Sajnos, így van ez jegyzőkönyvbe iktatva és nemcsak hallgatóság megegyetés.

A kálvinizmus szabadságának jegyében indult itt meg a vita. A meggyőződés szabad követésének mértéke szenvedett capitis deminutiót; megengedem, hogy subjectív igaznak vélt érvekkel támogatva, de még is annak látszatával, hogy e jegyzőkönyvi pontot a dolog lényegében való tájékozatlanság és a sajátosan túri viszonyok diktálták.

A krónikás, ha kíváncsi rá, megtalálhatja a lelkiismereti szabadság megszorítására indítványt tevő nevét, talán indokait is, de nem mulaszthatom el kienelni Kónya Gábor lelkész-elnök liberális magatartását, mellyel kifejezést adott a jegyzőkönyvben,

¹ Rosz szolgálatot tesznek a magyar református egyháznak és a túri szent eklézsiának is, akik az ilyen gonosz s veszedelmes határozat hozatalába a presbitériumot belekényszerítették. Ez a határozat ellenkezik a reformáció szellemével, az egyház érdekével és lehetlenné teszi azt is, hogy a túri egyház megfelelő lelkészt kaphasson. Ez az előzetes kikötés és reverzális az egyéniség legszentebb jogaiba gázol és az emberi szabadságot sérti. Tisztességes papi ember, akár szabadkőműves, akár nem, azt nemcsak hogy el nem fogadhatja, de meg sem hallgatja. Ez a mi véleményünk, akik pedig nem vagyunk szabadkőművesek s akik ezt a határozatot — eltekintve elvi alapjaitól — még azért is rosszaljuk, mert a nagy túri pap, Gergely Antal emlékét is sérti, aki, mint Eröss Lajos b. e. püspökünk s mint Kiss Albert volt debreceni híres lelkész s mint annyian a református egyház jobbjai közül — maga is szabadkőműves volt. A túri határozat tehát nemcsak hogy gonosz, de kegyeletsértő is. S nagyon rossz úton járnak azok, akik így akarnak nekünk reformátusoknak jóakarató barátokat és a túri egyháznak jó papot szerezni. Ez volna pedig a cél, nem az elvtelenség és a sok gyűlölködés, mely még az örökkévalóság fényénél sem lát s még a sírnál sem békül.
Szerk.

a kálvinista szabadelvűség azon tiszta értelmezésének, mely tiltakozik a meggyőződés szabad követésének korlátozása ellen, de ugyanakkor az illetőnek lelkiismeretére utalja a felelősség egész súlyát, annak eldöntésében, hogy hivatali állásával, munkája céljával mit, milyen néven nevezett egyesületet tart összeegyeztethetőnek. Kónya lelkész megnyugvással fogad munkatársul bárkit, ha lelkészi hivatásának magaslatán áll és e magaslat garancia előtte, hogy akit erkölcsi értéke Gergely Antal utódjává predesztinál: nem tart egy lelket papi hivatala, annak ideális célja számára és egy másikat a szabadkőműves páholybani használatra.

De nem-e közös cél a haladás, az emberszeretet munkálása?!

Tudósító.

A felsőszabolcsi református egyházmegye „Lelkészegyesület”-ének gyűlése.

A felsőszabolcsi református egyházmegye „Lelkészegyesülete” a lelkészek élénk részvétele mellett március hó 6-ikán gyűlést tartott Kisvárdán. A tagok közt ott volt az egyházmegye buzgó gondnoka, Jármy Miklós is. A gyűlésen Vas Mihály esperes elnökölt, ki Cseh Zoltán fényeslitkei lelkésznek áhítatos imádsága után, tudományos magaslaton álló s a közfigyelmet mindvégig lekötve tartó beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Azután a „Kálvineum” érdekében rendezendő mulatságról tanácskoztunk. Már az elmúlt év nyarán erősen készülődtünk ennek megtartására, de előkelő világi nagyjainknak valószínűleg gyászév volt az 1911-ik év. Nélkülök sokat veszített volna az estély fénye, sikere. Ezen okból fájó szívvel bár, de a jelen év nyarára halasztottuk. A buzgóság, az akarat meg van mindnyájunk szívében, a szent célra adnánk a legtöbbet, amit adhatunk. Középszabolcsi esperese ártott hozzánk, hogy mint édes testvérek s mint egy politikai vármegye területén fekvő két egyházmegye, együtt rendezzük a vármegye bevonásával egy fényes a Kálvineumhoz s magunkhoz s a szent ügyhöz méltó Kálvineum-i ünnepélyt. Bizony sokat tusakodtunk önmagunkkal. Elfogadjuk-e a testvéri hívó szót, vagy megköszönve bár, ne fogadjuk el a szíves ajánlatot? Tagadhatatlan, hogy Nyíregyházán, a megye központján, sokkal impozánsabb ünnepélyt rendezhetni, mint Kisvárdán, Felsőszabolcs fészkeiben. De úgy okoskodtunk, hogy ugyanazt az impozáns ünnepélyt maga Középszabolcs is megtarthatja s ha mi Kisvárdán külön rendezünk még egyet, ez a Kálvineum érdekét méginkább előmozdítja. De még egy kis nemes önzés is vezetett bennünket. Ennek az új, fejlődni induló egyházmegyének is nagy szüksége van arra az átható melegségre, elevenítő áramra, mely az egyházkerület jeleseinek, dignitáriusainak látogatásaiból, velünk való közvetlen érintkezésből fakad. Tehát Kisvárdán rendezünk mi is Kálvineum-i estélyt körülbelül a nyár elején. Reméljük, ezzel is elébb visszük a Kálvineum szent ügyét.

A lelkészi díjlevelek kiállítása felett is sokat tépelődöttünk. Sokan vannak aggodalmaskodók; de a túlnyomó többség még is megnyugodott a kerületi határozat végrehajtásában.

De nem kellett közmeignyugvást a kerületnek a népiskolai könyvtárakra vonatkozó határozata.

Mostanában több ízben láttunk hivatkozást az egyházkerületi határozatokban az egyházközségek autonóm jogaira. Volt rá eset, hogy a kerület az egyházmegyének jó célt szolgáló határozatát épen az egyházközségnek ezen jogára való hivatkozással feloldotta. Ugyanaz a testület valósággal konfiskálja az egyházközségtől ez autonóm jogát a népiskolai könyvtárakra vonatkozó határozatában. Vajjon nincs-e ellentétben a protestáns szabadelvűséggel is, annak szigorú megkötése, hogy a „beíratási díjakból befolyt összegből kizárólag az egyházkerület által kiadott könyvjegyzékben foglalt típusokat lehet beszerezni s más könyvek ezen díjakból nem vásárolhatók”. Én Istenem, hát csak ezek a könyvek hatnak vallás-erkölcsileg s építőleg a gyermek és a tanító lelki letére? S ha ma jelenik meg egy igazán építő munka, az a kis falusi egyház 12—18 évig se szerezheti meg, mert nincs felvéve a kötelező katalógusba! Kifogásolták még azt is, hogy ez alapján nem tanítói szakkönyvtár, inkább teológiai szakkönyvtár!

Ezen indokok alapján az egyházmegye útján kérelmezi lelkész-egyesületünk az egyházkerulettől, hogy a vonatkozó határozatát feloldva csak ajánlja s ne kötelezze az egyházakat arra, hogy a népiskolai könyvtáraikat a kiadott könyvjegyzékben kitüntetett könyvekből állítsák be.

Ormós István indítványára elhatározta közgyűlésünk, hogy a kerület 14 egyházmegyéjének jegyzőkönyveiből egyik lelkésztársunk a közérdekű határozatokat ismertetni fogja.

Az „Erdővidéki egyházmegye”-nek a lelkészi fizetés rendezése tárgyában hozott határozatát pártoló javaslattal terjeszti közgyűlésünk az egyházmegyére.

Az idő előrehaladottsága miatt ifj. Görömbei Péter atyánkfia felolvasásának élvezésétől le kellett mondanunk, jövő alkalomra halasztván annak meghallgatását. A gyűlés fél 2 órakor ért véget.

Barátosi.

Krónika.

Temetést jelentettek. Igen értelmes timár meseterember volt a funerátor.

— A nagynéném halt meg, kérem. Tessék eltemetni; de nagyon szépen. Igen megérdemli. A férje római katolikus volt s a gyermekei mind fiúk lévén, szintén a római hitet tartották. Nagy katolikus család volt ez, kérem. Rokonságban voltak az N.-i megyés püspökkel. A nagyobbik fiú tanár valahol túl a Dunán s elnöke az ottani kongregációnak. A kisebbik fiú meg a püspöki uradalomnál van. Sok volna azt rendre elsorolni, hogy az egész család mennyit zaklatta, kérlelte, majd fenyegette szegény boldogultat, hogy legyen katolikus. Kecsegtették földi javakkal is. De ő inkább élt itt Debrecenben, nagy szegényes magányosságban, semhogy a hitét megtagadja. Nagy lélek volt, uram, megérdemli a szép búcsúszót...

*

Kőrösi János polgártárs nevét most újév tájban sokan emlegették egyházi lapjaink. Túl van a hetvenen, nyolcvan felé hajlik, hát gondolta maga-

ban, megcsinálja a testámentumát. Mondhatom, hogy szép testámentum! Megemlékezett minden debreceni kulturintézményről; de kiváltképpen egyházáról. Erre vonatkozólag mondok el róla egy jelenetet. Bejön reggeli ima után a lelkészi hivatalba s kéri:

— Nagyon szép írást olvastam ám a Téli Ujságból. Baráth Imre úr írta, a toronyóráról. Hát ez, kérem, engem úgy meghatott, hogy elhatároztam, megcsináltatom az Árpád-téri új templom tornyába a toronyórát. Tessék bejelenteni, ahová dukál.

*

A következő csekélység egyik presbiter-egyházfinkról szól.

Prédikáció után megvár az Úrasztalánál:

— Tessék megmagyarázni azt nékem, hogy ezek a mostani teológus urak miért nem hoznak zsótárt a templomba? Persze, nem is énekelnek, csak hallgatnak. Ugyan tessék megfigyelmeztetni őket az újságba, hadd vegyék észre, hogy mi hívek ismerjük ám őket és figyeljük is őket. Mert majd belőlök lesznek idővel a mi káplánjaink és papjaink. Illő volna, ha máris tanítanák a népet példaadással.

*

Minap két nő látogatott meg. Hallották, hogy egy idegenből idekerült r. kath. férfi ki akarja téríteni tősgyökeres debreceni származású feleségét.

— Tessék megadni a címét, mi elmegyünk hozzá s beszélünk a fejével.

Nem lesz annak semmi haszna. Nagyon el van szánva az illető.

— Akkor elmegyünk az öreg édes apjához, ismerjük, derék jó református ember, presbiter is volt fiatalabb korában. Meggyőzzük, hogy akadályozza meg ezt a szegényt, ami öregségire fenyegeti ősz fejét.

A címeiket nem tudtam; de ők addig jártak, míg megtalálták mind a kettőt s megtették kötelességüket. Fáradozásukat ugyan nem koronázta siker; de én mégis büszkén mutatok reá az ő önkéntes szolgálatukra.

*

Ime, ezt a négy kis esetet már rég krónikába szántam. Lássák és olvassák azok, kik manapság oly sok kedvtelenséggel beszélnek Debrecenről. Ne féltsük Debrecen. Oly hatalmas erkölcsi tőke, őserő van ott a hívek lelke mélyén, elrejtve, a világ előtt ki nem dobolva, megse látva, hogy még mindig, sőt hitem szerint örökre méltó marad a kálvinista Róma tisztességes névhez. (is.)

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

Értesítés középiskolai vallásstanári vizsgát tenni szándékozók számára.

Május 20-án d. u. jelentkezés a püspöki hivatalban.

Május 21-én írásbeli vizsgálat.

Május 22-én szünet az írásbeli dolgozatok megírására céljából.

Május 23—24-én szóbeli vizsgálat.

Debrecen, 1912 március 14.

A püspöki hivatal.

Tanügy.

Református főiskolai internátus Budapesten. A dunamelléki református egyházkerület dr. *Darányi* Ignác főgondnok és dr. *Baksay* Sándor püspök vezetésével református főiskolai internátus szervezését határozta el, hogy némileg enyhítse azt a nagy diáknyomort, amely a folyton növekvő drágaság miatt a fővárosi egyetemi és más főiskolai hallgatók körében évről-évre elviselhetetlenné válik. A főiskolai internátust a református teológiai akadémia új otthonával kapcsolatosan szervezik, amely célból az államkinestártól megvásárolta az egyházkerület a felhagyott dohánygyár Ráday-utcai telekét, azt átépíttette s a modern igényeknek megfelelő internátussá átalakíttatta. Az új internátus a folyó év szeptember havában nyílik meg, amikor a Kálvin-tér 7. szám alatti teológiai akadémia is átköltözik az új épületbe. Az új internátusban egy prefektus felügyelete alatt 88 főiskolai hallgató nyer jutányos, de célszerű lakást, fűtést, világítást és egészséges házi kosztot. Minden négy diák kap egy lakó- és dolgozó-szobát, egy mosdó- és fürdőszobát, megfelelő előszobával. A lelkész-növendékek a teljes ellátási díj felét fizetik, a többi főiskolai internisták havonként 80, évenként 800 koronáért kapnak lakást és teljes ellátást. Az internátus földszintjének legnagyobb részét a nyilvános könyvtárra teendő Ráday-könyvtár helyiségei, első és második emeletét a lakószobák, többi internátusi helyiségek és a díszterem foglalják el. Az internátus prefektusává az igazgató-választmány dr. *Szöts* Farkas teológiai tanárt választotta meg. A református főiskolai internátusba első sorban református főiskolai tanulókat vesznek fel, de evangélikus főiskolai hallgatók is felvehetők.

A kerületi tornaversenyeket, melyek a koalíciós kormány alatt bizonyos vallási kérdések miatt elmaradtak, újból felelevenítik. Amint értesülünk, az idén Komáromban, Pécsen s állítólag itt Debrecenben is lesz ilyen kerületi tornaverseny.

Március 15-iki ünnepélyek a kollégiumban. Mint minden évben, úgy ez idén is megünnepli kollégiumunk ifjúsága március 15-ikét. Igy ünnepélyeket rendez a főgimnázium és a tanítóképző-intézetek ifjúsága, valamint a főiskolai irodalmi kör is. Ezekről az ünnepélyekről azonban már csak lapunk legközelebbi számában számolhatunk be. Azt már most is konstatálhatjuk, hogy a főiskola közös tanárcsatornájának régebben szokásos március 15-iki ünnepélye, mint tavaly, úgy ebben az évben is elmarad. Indokolni bármint szerelnők is, — ezt a mulasztást sehogysem tudjuk.

Házszentelés. A debreceni református egyház leánynevelő-intézete mellé új internátusi kétemeletes palota épült az ősszel. Az új helyiség minden modern kényelemmel el van látva. A növendékek már újév óta beköltöztek új otthonukba; most pedig e hó 9-én, egy szűkebbkörű meghívott közönség jelenlétében házszentelő ünnepélyt rendezett az internátus agilis vezetője. Előbb a díszteremben hangverseny, majd utána az internátusi étkezőben vacsora volt, melynek végeztével a kis lányok zongoraszó mellett táncoltak. Az egész házszentelő ünnep

meleg, színes est volt, kedves öröme a jelenlevőknek. Méltán illeti érte elismerés Koncz Aurélné igazgatót. Az ünnepségen gr. Degenfeld József főgondnok, Márk Endre ügyész, továbbá az igazgatótanács és a debreceni lelkészi kar néhány tagja is részt vettek.

A debreceni reáliskola igazgatója. Ritkán adott még igazgatói állás betöltése olyan izgalomra alkalmat, mint a derék Fazekas Sándor nyugalomba vonulásával megüresedett reáliskolai igazgatóság. A helyettesítéssel tudvalevőleg dr. Kardos Albert bízott meg s az első hír ugyancsak őt jelölte ki a Fazekas Sándor utódának. Azután jött a Kacsóh Pongrác-féle kombináció, ismét a volt igazgató reaktiválása, nemrég egy vidéki állami intézet élén álló jónévű emberünk nevének forgalomba hozatala s végül a valóság: a dr. *Kardos Albert* kinevezése. Mi már a múlt évben üdvözöltük e minőségében. Most ismét megújítjuk jókívánatainkat.

Lelkésziktatás. Böszörményben múlt vasárnap folyt le Marjay Péter volt érmelléki esperes, megválasztott böszörményi lelkész beiktatása. Az ünnepélyen megjelent dr. Baltazar Dezső püspök, Kiss Ferenc esperes, Kovács Gyula alispán megválasztott egyházmegyei gondnok, a kollégium részéről az akadémiai igazgató, Simon István s még többen Debrecenből és a közel vidékről mind az új lelkész, a mi kedves Marjaynk személyes ismerősei. Ott volt Érmellékről Szentkirályi Károly kölyvi lelkész és ott voltak a derék édes apa derék fiai is (az egyik élesdi szolgabíró, a másik az író, miniszteri fogalmazó). És ott voltak a böszörményi lelkes magyarok, akik zsúfolásig megtöltötték a Kossuth-teri szép új templomot. Az új lelkész, ki 30 évvel ezelőtt Böszörményben kezdte pályáját s ki most szülőföldére hontiai közé tért vissza: Apostol. csel. 10. r. 19. s köv. versek alapján prédikált. Jól választott textusa, beszédének átlátszó, világos felépítése, jó hangja s nyugodt előadása s a közvetlenség nagy hatást váltottak ki. A beiktatást gyönyörű beszéd kíséretében Kiss Ferenc esperes végezte. Ugyancsak ő szerepelt a disz presbiteri gyűlésen is, amelyen Szolnoky Gerzson lelkész és Kálmán Lajos főgondnok elnököltek. Délben magyaros bankett volt a főgimn. tornacsarnokban, melyen a volt ellenjelöltek is megjelentek s melyen a tanári s a tanítói-karok is részt vettek. Szép nap volt ez mindenképen a böszörményiekre, de az ünnepeltre nézve is, ki elérte a legnagyobbat: proféta lett a maga hazájában. Legyen is meg soká s vele, általa boldog ez a nagy magyar város, szivünkben kívánjuk.

IRODALOM.

Mitrovics Gyula összegyűjtött papi dolgozatai. Közrebocsátja fia ifj. *Mitrovics Gyula*. VI. kötet. *Egyházi Szónoklattan*, tekintettel a magyar egyházi-beszéd irodalomra. Második, bővített kiadás. Ára kötve 7 korona. Debrecen, 1911. Hegedűs és Sándor könyvkiadóhivatala. 8r. 367 l.

E könyv első kiadása 1878-ban jelent meg. A mostani második kiadás tetemes bővítéssel jelenik

meg. A bővítéseket az illusztris szerző eszközölte a saját példányán a könyv lapjai mellé kötött tiszta papirosokon. Ezeket illesztette be a sajtó alá rendező ifj. Mitrovics Gyula az illető helyekre. Ha olvassuk az egyes fejezeteket s összehasonlítjuk az első kiadással, azonnal szemünkbe tűnik a bővítés, melynek mivoltát illetőleg mindjárt tájékozódhatunk, ha pl. összevetjük a régi és az új kiadásban a 3. §-t, mely a tárgyválasztás elveiről szól.

Igazán örvidenünk kell, hogy theologiai irodalmunknak ez a kiválóan értékes darabja ebben a bővített alakban újra megjelenhetett. A bővítések által, természetesen, becse méginkább növekedett. A bővítésekre nézve a sajtó alá rendező hátul a műhöz csatolt jegyzetben ezeket mondja: „A bővítések által leginkább az irodalmi példák szaporodtak. Különös gonddal a régebbi szónoklati irodalmat dolgozta és használta fel a szerző e második kiadás előkészítésénél. Ezt különösen *Révész Imre* biztatására tette”, aki Péczeli, Diószegi, Szélesy Pál, Báthori, Kolmár, Lengyel, Beke Sámuel beszédeinek a felhasználására hívta fel Mitrovics figyelmét (Magyar Prot. Egyh. és Isk. Figyelmező, 1878.), aki ennek eleget is tett. Ezen felül is több toldalékot látunk a műben, mely annak mélyítésére szolgál s egyszerűsége mutatja, hogy Mitrovics folyvást tovább tanulmányozta a homilétika kérdéseit.

Kétségkívül szolgálatot tett ifj. Mitrovics Gyula ezen műnek újabb közreadásával, mert igaz az, hogy e mű hazánkban eddig versenytárs nélkül áll és gyakorlati jelentősége megbecsülhetetlen. Jelent ugyan meg e mű első kiadása óta egy a maga nemében szintén jeles homilétika magyar nyelven, t. i. a *Kovács Alberté* 1904-ben, csakhogy ez alig hoz fel irodalmi példákat; amiket idéz, azokat is idegen, külföldi szerzőktől citálja. A magyar egyházi szónokok értékelésénél és idézésénél túlságosan előtérbe lép nála az erdélyi provincializmus, főleg *Nagy Péter*-nek szertelenül kiemelése. A Mitrovics műve általános szempontból is magasan áll, de különösen prot. egyházi szónokainkra való folytonos hivatkozása és utalása teszi egyedülivé. Ezzel szinte pótolja valahogy a nálunk — fájdalom — hiányzó prot. egyházzónoklati irodalmat.

Amit Mitrovics könyvének jelességeiről annak idején nemcsak a hazai, hanem még a külföldi egyházi sajtó is egyértelműleg mondott, azt a bővített kiadás megjelenése alkalmából, természetesen, nemcsak ismételtük, hanem még fokozhatjuk is. Egy sokat olvasott, sokat tudó és szakjában bámulatosan otthonos, nagy elme munkája ez. Rendszereben és megokolásában a logika vasfegyelme és ellenállhatatlan ereje, felfogásában mélység és eredetiség, ítéleteiben a szigorú tárgyilagosság uralkodik. Itt-ott ítélete erős, de mindig találó. Az első kiadás nyelve kissé periodusos s ezáltal nehézkes, sőt néhol pongyola. A sajtó alá rendező azzal is növelte az új kiadás értékét, hogy stylusát simábbá, élvezhetőbbé s mostani fejlettebb tudományos prózának megfelelőbbé tette. Ezért, általan a gondos sajtó alá rendezésért és tájékoztató jegyzeteért dicsérettel adozunk neki. Kár, hogy a könyv nem sajtóhiba nélkül jelent meg.

Egyébként a könyv külső kiállítása jó, merített papirosa, tiszta nyomása, szép és ízléses kötése

teljes elismerést érdemel épúgy, mint Mitrovics összegyűjtött papi dolgozatainak eddigi kötetei. Ajánljuk lelkészeink s theológus ifjaink figyelmébe. E könyv nélkül egyetlen magyar református parókhia könyvtára sem lehet el. Akarta is ifj. Mitrovics Gy. — mint a jegyzetben említi — a Próchiális Könyvtár egyik kötete gyanánt kiadatni, de ez nem sikerült, mert — mint mondja — „arról kellett meggyőződnie, hogy az élők barátsága többet ér az elhunytak alkotásának érdeménél“.

Az Országos Református lelkész-egyesület külön füzetben kiadta belügyminiszterileg jóváhagyott *alapszabályait*, mely a Lelkész-egyesület c. lapársunk legközelebbi számának mellékleteül jelent meg.

Évkönyv. A szatmári református egyház az elmúlt 1911. évről terjedelmes évkönyvben számolt be. Nemcsak az egyház gazdasági és anyagi ügyeiről pedig, hanem első sorban a hitéletéről. A szatmári református egyháznak ez az első ilyen évkönyve, mely egyszersmint a híveket mindennemű egyházi vonatkozású ügyben tájékoztatja.

Moecáry László, debreceni református egyházunk kiváló tanítója „Kis szavaló“ és „Daloskönyv“ címen füzetkét adott ki az iskolásgyerekek számára. A mű március 15-re jelent meg; ára 40 fillér. Melegen ajánljuk!

A Pesti Napló című napilap gazdát cserélt. Eddigi tulajdonosa Surányi József, eladta báró Hatvany Lajosnak és Chorin Ferenc ügyvédnek. A lap főszerkesztője Purjesz Lajos, főmunkatársa Vázsonyi Vilmos lesz. Hogy milyen irányváltozást jelent ez a csere, azt nem lehessen tudni.

Csiky Lajos theol. tanár szerkesztésében megjelentek: „Jelentés a debreceni patronázs-egyesület 1911. évi működéséről“ és „Jelentés a fiatalok a debreceni felügyelőhatóságának 1911. évi működéséről“. A két füzet kiváló gonddal s szakismerettel készült; örömmel látjuk e két humanitárius egyesület virágzását. Mindkét egyesületben a mi itteni egyházi vezetőfőfiaiink állanak az ügyek élén.

A homesteadi és vidéki református egyház 1911. évi állapotáról érdekes, élénk jelentést adott ki Harsányi Sándor lelkész. Az egyház úgy a lelkiéletben, mint az anyagiakban emelkedőben van. (Az Urvacsoraosztást e jelentés következetesen „szent áldozásnak“ emlegeti.)

„**A Hétfő**“ címen ifj. Markus János szerkesztésében új hetilap indult meg Debreczenben.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tavaszi egyházkerületi közgyűlés. Hajdu Zsigmond püspöki titkár szívességéből az alábbiakban közöljük a tavaszi kerületi gyűlés időpontjait:

A) Május 7-én d. e. 9 órakor egyházkerületi tanügyi bizottsági gyűlés;

B) ugyanaznap d. u. 3 órakor egyházkerületi pénzügyi bizottsági gyűlés.

C) Május 8-án d. e. 9 órakor főiskolai igazgatótanácsi ülés.

D) Május 9-én d. e. 9 órakor népiskolai tanügyi bizottsági gyűlés.

E) Június hó 3-án d. e. egyházkerületi bírósági ülés;

F) ugyanaznap d. u. 3 órakor esperesi értekezlet.

G) Június 4-én d. e. 9 órakor az egyházkerületi közgyűlés megnyitása, utána *lelkészszentelés*.

H) Június 5–6 stb. napjain az egyházkerületi gyűlés folytatása.

Kálvineum-ünnepélyek Debreczenben. Most egy éve, mikor b. e. Eröss Lajos püspökünk oly váratlanul s oly lesújtó gyásszal tőlünk elköltözött, már teljesen kész volt a debreceni Kálvineum-ünnepély programja. Az ő halála, sok minden egyéb dolgokkal egyetemben, ezt az ügyet is megakasztotta. Most pedig, hogy egyházkerületünk éppen az Orle elnökét nyerte meg vezérül a kidőlt vezér nyomába, s hogy új püspökünk munkakörében immár otthon érzi magát, ime megindította a debreceni Kálvineum-ünnepély megakadt ügyét. Folyó évi március hó 9-én d. u. 4 órára nagy előkészítő értekezletet hívott egybe Márk Endre udv. tanácsos ügyész segítségével, melyen Debreczen város és az itteni intézmények vezérférfiai és hölgyei nagy számmal jelentek meg. Főtiszteletű püspök úr megnyitó szavaiban vázolta a Kálvineum céljait, felhívta a jelenlevőket a rendezendő ünnepély előkészítésére egy bizottság kiküldésére. A bizottság dr. Baltazár Dezsőné és dr. Kenézy Gyula elnöksége alatt küldetett ki. Megállapított továbbá, hogy az ünnepély május hó 18-ig napjain tartatnak meg. E célra elkérik a városi színházat is. Lesznek ünnepélyes istentiszteletek, 19-én (vasárnap) délután orgonahangverseny s kedvező idő esetén erdei népünnepély. A permanens bizottság nemsokára részletes programot ad, amit természetesen mi is közölni fogunk. Hisszük, s az előjelekre, mindnek buzgó lelkesedésére gondolva, biztosra vehetjük, hogy ez az ünnepély erkölcsileg és anyagilag egyaránt Debreczenhez méltó, impozáns lesz.

Kápláni és papi vizsgák. A IV. éves theológusok azt kérték, hogy ezután I. vizsgájukat június hó végén letehessek. Kérelmükre a theol. kar kedvezőtlen véleményt adott, felterjesztés készül a konventhez, hogy úgy a kápláni, mint a papi vizsgákat mind az öt kerületben, egységesen szeptember hóra tűzzék ki.

Személyi változások. Fehér Károly segédlelkészt Munkácsra, Czövek Zoltán segédlelkészt Tiszavidre, Horváth Sándor segédlelkészt Köröskisjenőre, Konrád Zoltán segédlelkészt Békésre, Bartha Dezső segédlelkészt Debreczenbe osztotta be főtiszteletű püspök úr.

A dombrádi egyház újonnan épített templomát május hó folyamán szentelik fel. A felszentelésen főtiszteletű püspök úr is részt vesz.

Kisvárdán június hó 20-án Kálvineum-ünnepély lesz. Az előkészületek nagyban folynak, a rendezésben egész Szaboles megye előkelősége részt vesz.

Tiszaszentimrén, Bodnár Gábor h.-lelkész buzgólkodására, e hó 14-én este, március idusa emlékeztetere, hangversennyel egybekötött táncmulatság tartatott, melynek tiszta jövedelme a kibocsátott meghívó szerint „belmissziói alap létesítésére fordítatik”.

Igy is tudnak? Amerikában egy Richeson nevű baptista lelkészt halálra ítélték. Hívei pedig a kormányhoz fenyegető leveleket küldtek, ha Richesont csakugyan kivégeznék. Azt írják, hogy életükkel lakolnak meg a vezetők a Richeson életéért. Pedig nagystilű jómadár volt az illető.

A háború összéb hozta két haragos ellenfélnek, t. i. a pápának, meg az olasz államhatalomnak a szívét. Ha a béke meglesz, úgymond egy római híradás, a pápa Tripolisban, Bengaziban és Dernában új püspöki székhelyeket fog felállítani. Csak még az a bizonyos *ha* szócska áll a dolgok útjában.

Macoh Damaz szerzetest, az ismeretes censochaui bünpör sötét főhősét, a bíróság 12 évi kényszermunkára ítélte.

Evangélikus zsinat. A magyarhoni ág. ev. h. hittestvéreink 1913-ban zsinatot tartanak. Az előkészületek most folynak.

Még egy misszió Debrecenben. Múltkori lapunkban irtunk a *mi* missziókról; most egy más misszióról kell megemlékeznünk, amely ugyancsak itt folyt le Debrecenben. Péter Butykay Antal, a budapesti ferencrendi zárda főnöke járt itt s tartott előadást az urak kongregációja által rendezett kath. estélyen. E sorok írója meghallgatta az előadást, mely az általános keresztényi eszmék körében mozgott, felekezeti-tieskedő színezete egyáltalán nem volt. Csak a napi sajtó ellen gyakorolt éles kritikát s keményen ostorozta annak a helyes és tiszta keresztény világnézetet megrontó felületességét és sokszor tendenciózusságát. A mélyen járó hatalmas koncepciójú beszédnek azért is igen nagy hatása volt, mert az előadónak gyönyörű organuma van s a közvetlen előadó-modornak példászerű mestere.

Lelkészi körök Szatmáron. Mint az Egyh. Híradó legközelebbi száma jelzi, a szatmári egyház tanácsa elhatározta, hogy mostani egységét nem bontja meg, hanem az újonnan építendő kültelki templomnál külön paróchialis kört létesít.

Konferencia Debrecenben. A magyar evangéliomi diákszövetség ez évi nyári konferenciáját, a nagy vakáció első részében, itt Debrecenben szándékozik megtartani, még pedig angol mintára, sátrak alatt a Nagyerdőben. Az előkészületek folynak.

Kálvineum-ünnepségek. A lelkészárva otthona, a Kálvineum javára a szatmári és szatmárnémeti-i egyházak, mint tudósítónk közli, a szatmári egyházmegyével karöltve május 5-én, vasárnap nagyszabásúnak ígérkező Kálvineum ünnepségeket rendez, melyre egyházkerületünk kiválóan népszerű püspöke,

dr. Baltazár Dezső, új egyházkerületi főjegyzőnk; a Kálvineum ügyének apostoli lelkű vezére, Kiss Ferenc esperes, továbbá *Haypál* Benő, a budaiak kiváló szónok-lelkésze is megígérte — többek közt — részvételét. Legutóbb az egyháztanács foglalkozott ezzel a kérdéssel. A nagyarányú ünnepségek keretei már kezdenek kialakulni: d. e. ünnepélyes istenítisztelet lesz, utána tisztelgés az új püspöknél az egyháztanács termében, d. u. 4 órakor orgonahangverseny a templomban, este 8-kor estély a színházban. Az orgonahangversenyen kiváló orgonaművésznők, legkiválóbb énekvezéreink és alkalmazottak a híres debreceni kántus is résztvesz. Az előkészítő-bizottság a napokban alakul meg.

Ollózás. Előbb már megemlékeztünk Geduly ág. ev. püspök körleveléről; itt pedig kivesszük az érdekes pásztor-levelet egy részecskéjét, melyről hiszszük, hogy olvasóinkat érdekelni fogja:

„Az ígéhirdetésben a papok tartózkodjanak a változó teológiai irányzatok, bölcseleti vagy természettudományi föltevésektől, ki nem forrott szociológiai gondolatoktól. Az iskolák nemcsak megtartandók, de erősítendőek és fejlesztendőek is. A gyermeki istenítiszteletek és a vasárnapi iskolák szervezendők. Vallásos jellegű női és ifjúsági egyesületek alakítása, vallásos estélyek és esti istenítiszteletek tartása, hitel- és fogyasztási szövetkezetek szervezése, az egyházi sajtó támogatása, népkönyvtárak létesítése, téli felolvasó-esték rendezése kötelességei a lelkészeknek. A lelkészek esperességenként és kerületenként tartanak értekezleteket. A legnagyobb súly fektetendő a lelkészek és családjaik erkölcsös életmódjára. A püspöki egyházlátogatások alkalmával minden pompa drága díszítések, költséges lakomák mellőzendők. Minden kiadás kerülendő, amely a gyülekezetek háztartását fölöslegesen megterhelné. A lelkészválasztások ügyében mindenféle közlekedés, pártoskodás kerülendő és a lelkészválasztás ne sülyvedjen nemzeti, politikai érdekek szolgálatának alkalmává, de azért ne feledjék soha, hogy mindannyian Magyarországon lakunk és a magyarhoni ev. egyház kötelekébe tartozunk”.

Szabadkán a szent Rókus-templomban, valami monstre-székper folyik. No, lám, nemcsak a mi privilégiumunk ez az áldatlan, középkori ízű küzdelem!

A debreceni református egyházmegye tavaszi gyűlését Debrecenben, az egyház tanácstermében, április hó 11-én délelőtt 9 órakor tartja. Előző napon értekezletek és bizottsági gyűlések lesznek; utána 12-én pedig bírósági ülés lesz.

Halálozás. Csáthy Ferenc, debreceni könyvkereskedő, a 100 évesnél régebb Csáthy-cég tulajdonosa élete 42-ik évében, f. é. március 9-én elhunyt. Városunkban s egyházunkban egyaránt közszeretettel állott Csáthy Ferenc, ki a mi ügyeinknek sok nagy szolgálatot tett. Családi kötelei meg a főiskolához vonzották; nagy atyja volt Tóth Mihály theol. tanár. A könyvkereskedés továbbra is a család kezében marad. Ezt az üzletet elmondhatjuk, hogy a most elhunyt Csáthy Ferenc teremtette újjá, ki ezáltal közérdekű kulturális munkát is teljesített. Emlékét kegyelettel őrizzük. A B. F. R. A.!

Ch 21

Vélemény a vasárnapi iskolák ügyében. Nem a dolog lekicsinylésének, hanem talán az utolsó hetek alatt való végtelen elfoglaltságomnak tulajdonítsák e b. lap t. olvasói, hogy csak most, három hét elteltével válaszolok arra a felszólításra, melyet e lap február 24-iki száma „Különfélék” rovatában a „Második vasárnapi iskola Debreczenben” c. cikk írója intézett hozzám, véleményemet kérdező a tekintetben, hogy debreceni teológus ifjúságunk éppenséggel nem érdeklődik a vasárnapi iskolák ügye iránt, holott „a neveléstani kollokviumok mellé nem ártana egy kis gyakorlat sem a modern belmisszió mesgyeiről”. Hogy micsoda e tekintetben az én véleményem, azt jól tudják mindazok, kik közelből láthatták az én, immár 34-ik éves tanári működésemet, akik tehát bizonyosságot tehetnek arról, hogy a múlt időkben számtalan kísérletet tettem arra nézve, hogy kimenjek tanítványaim seregével Debreczen városának népe, felnőttei, ifjai és gyermekei közé s rálépünk ott a modern belmisszió mesgyéire. Ha ez eddig sohasem, vagy nagyon elvétve, egyszer-egyszer csak rövidebb időre, vagy csak egyes jelenségekben sikerült: annak, Isten látja a lelkemet, nem én és nem a vezetésem alatt is levő teológus ifjúság volt az oka. E héten két füzet jelent meg tőlem: „Jelentés a Debreceni Patronázs-Egyesület s Jelentés a Fiatalkorúak debreceni felügyelő hatósága” 1911. évi működéséről, amelyeket, mint az Egyesület s e hatóság titkára állítottam egybe. E jelentéseim közül az elsőben a legmelegebb elismerés hangján szólok hittanhallgató tanítványaim lelkes munkájáról, melyet a züllött gyermekek gondozásában fejtettek ki s kimondom, hogy az közreműködő segítségük nélkül e nagy és nehéz munkámat végezni sem tudnám. Az egyesület vasárnapi iskolájában a szénior mellett egy-egy teológus diák segédkezik, a mese-délutánokon is többször szerepelnek teológusok s éppen most indult meg köztük a mozgalom, hogy a vasárnaponként három utcai iskolában *vallástársadalmi összejövetelek* tartsanak, amelyeknek útját éppen mostan egyengetem. Talán-talán a kor, az idők jeleinek szemlélete föl fogja hát őket is ébreszteni a munkásszeretet dolgainak végezésére, mert íme, az elmondottakból végre is az tűnik ki, hogy még is csak vannak közöttünk, — elismerem, hogy egyelőre még nagyon kevesen, — akik a modern belmisszió ügyei iránt is érdeklődnek. Az általam vezetett, inkább humanitárius munkában 65 akadémiai tanuló áll azonban még is mellettem, kik közül 61 teológus, 4 pedig jogász s tudjuk, hogy a humanitás s a belmisszió édes testvérei egymásnak. Ennyi az én véleményszámba menő válaszem a hozzám intézett kérdésre.

Csiky Lajos.

Hódmezővásárhelyen a református nőegylet gyönyörű eredményeket ért el. Jótékonyágát egyre terjeszti; újabban 810 kor. értékben két úrasztali terítőt ajándékozott az egyháznak. Ez évben már évkönyvet is adtak ki a virágzó egyesület működéséről.

Evangeliumi összejövetelek a kollégiumban. Az új idők lehellete megérinti a mi ősi és mégis örökifjú kollégiumunkat. Mi sohasem voltunk távol az eszmék harevonalától s azok a mozgalmak, me-

lyekből Istennek lelke lehelt reánk, megdobogtatták mindenha a mi ifjaink szívét is. Im, ez igazságokra való mutatással vezetjük be azt az örvedetes híradásunkat, hogy az evangéliumi diákmovalmak fáklyái felgyúladtak az ősi falak között i. A kollégiumban már évek óta tanulmányozza önként, lelkes buzgóságból egy kisebb csoport az Isten igéjét. Most pedig Budapestről, ahol a diákmovalmak első csillagai felragyogtak, az „*evangeliumi keresztyén diák-egyesület*” küldötti meglátogatják az itteni elvtársaikat, hogy a kölcsönös érintkezés áldásait érezzék és éreztessék. Ez összejövetelek meghívóit közöljük az alábbiakban, azzal a hozzáadással, hogy aemnyiben mai lapunkban a konzekvenciákról számot már nem adhatunk, azt a jövő számban fogjuk közölni.

Meghívó „a Budapesti Evangeliumi Keresztyén Diák-egyesület küldöttségének debreceni látogatásával kapcsolatban, március 16–17. napjain tartandó összejövetelekre. 16-án (szombaton) este 1/8 óraker *diákgyűlés*, a főiskolai Oratoriumban, a következő tárgysorozattal: 1. Üdvözlés. Nagy István szénior-tól. 2. Látogatásunk célja. Rényi Béla, a B. E. K. De. elnöke (mérnökjelölt). A keresztyén diákmovalom jelentősége. Rövid felszólalások a különböző fakultások (orvosi, bölcsészeti, jogi, teológiai fak.) nevében. 4. „Jelenkori áramlatok a diákságban” címen előadást tart Victor János titkár. 17-én (vasárnap) d. u. 2–5. kedvező idő esetén *séta a nagyerdőn*. Indulás a széniori hivatalból. A szabadban *gyűlés*, melyen Szőnyi Sándor bölcsészethallgató beszámol a liwerpooli diákkongresszusról. Este 1/8-kor ismét *diákgyűlés* az Oratoriumban, tárgya Viktor János előadása: „A XX. század diáksága és a biblia”. Az előadást eszmecsere követi.

Egy kis reminiscencia. Lapunk egyik budapesti ifjú barátjától hallottuk a híret, hogy amíg Barkóczy állott a kultuszminiszteriumban a személyi ügyek élén, a mintagimnáziumoknál kizárólag csakis róm. kath. tanárjelöltek részesültek állami segítségben. Meg is mondták nyíltan a más felekezetű ifjaknak, hogy ne is próbáljanak folyamodni. Most is 17 államségélyes tanárjelölt működik a jelzett iskolánál s csodálatosan mind a 17 róm. kath. vallású. És a jó öreg Alkotmány még is szemünkre veti, hogy mi protestánsok tapsolhatunk a Barkóczy eltávolításának!?

Orgonamegrendelés. Cégely (Nyitra megye) hitközség a temploma részére szükséges új orgona készítésével Ország Sándor és fia, rákospalotai (Budapest mellett) orgona és harmonium-gyáros céget bízta meg. A mű impozáns külsővel, teljes sipsorral, a legújabb csőrendszer szerint készül és a húsvéti ünnepekre lesz a felavatása.

Rövid hírek. A hajdúnánási református egyház elhatározta, hogy a jövő télire templomukat fűtésre és világításra rendezik be. — A kultuszminiszter Trencsén vármegyében húsz új állami elemi iskolát létesít 312,907 korona költséggel. — A pápa legújabban a naptár rendezését vette tervbe. — A fő-

város képzési köre a tél folyamán 79 helyen 2098 analfabétát tanított meg az írás-olvasás mesterségére. — A róm. kath. kispapokat ezentúl csak 28 éves korukban szentelik fel. — Aradon a g. kel. oláh egyház hatalmas, kétemeletes, modernül berendezett leánynevelő-intézetet épített. — Czikora Sándor a ceglédi egyháznak 10 ezer koronát adományozott. — A londoni kórházaknak tavaly a templomokban 112 ezer korona gyűlt. — Budapest elemi iskoláiban jövőre, a testi nevelés fokozása érdekében, a tornatanítást kivesszük a tanítók kezéből s külön szaktanítókra bizzák. — Az országos zsidó tanítóképző-intézet önképző-körét Kiss Józsefről nevezték el. — A debreceni nagy Hortobágyból 12 ezer holdat kiszakítanak hasznosítás céljaira. — Az alföldön szétszórva élő magyar görögkeleti egyház is szervezkedni kezd. — Most már az ügyvédek is emelik a tarifájukat. — A belügyminiszter elrendelte a siketnémák országos összeírását.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Pályázat.

A biharvajdai református egyház pályázatot hirdet a megüresedett I—VI. osztályú vegyes iskola kántortanítói állására. Javadalom: az egyháztól 668 korona készpénzben, 5 hold 484 négyszögöl föld 80 korona, 4 legelő illetőség 12 korona értékben, 240 korona államsegély, 2 szobás lakás és kert. Pályázati kérvények folyó hó 30-ig alulírt iskolaszéki elnökhöz küldendők. Személyesen jelentkezők s orgonázni is tudók előnyben részesülnek.

Biharvajda, 1912 március 11.

Magyary Gábor,

reform. lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A bihardiószegei református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett I. osztályú fiúiskolai tanítói állásra. Javadalom: 1000 korona, amelyből 800 korona állami kiegészítés, 200 korona pedig az egyház pénztárából fizettetik ki havi előleges részletekben. A készpénz fizetésen kívül tisztességes lakást kerttel együtt kap a tanító.

A pályázati kérvények alólírott iskolaszéki elnökhöz küldendők folyó évi március 20-ig. A megválasztott tanító állását folyó év április 1-én tartozik elfoglalni.

Bihardiószeg, 1912 február 26.

Dr. Veress István,

református lelkész,
isk.-széki elnök.

Pályázat.

a beregi református egyházmegyéhez tartozó tiszavídi református rendes lelkészi állásra.

Jövedelem (konventi értékelés szerint):

1. Lakás belsőséggel.

2. Készpénz kongruával, stólán kívül 1833 korona 27 fillér.

3. 23 kat. hold 988 négyszögöl szántóföld és temető-fű használata 388 korona.

A szántóföld adójának fele részét lelkész fizeti.

Köteles a megválasztandó lelkész az elődje által beigazolt befektetések aránylagos értékét egyházmegyei szabályzat értelmében visszatéríteni.

A megválasztott lelkész állását folyó évi július hó 1. (első) napján tartozik elfoglalni.

A törvényszerűleg felszerelt pályázati kérvények folyó évi március hó 26. (huszonhat) napjáig Sütő Kálmán espereshez Munkács (Postahely, Bereg megye) küldendő.

Kelt Debrecen, 1912 február 29.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat

A debreceni főiskola bölcsészeti szakán akadémiai tanári állásra pályázat hirdettetik.

A megválasztandó tanár a középiskolai tanárképzés követelményeinek megfelelő előadásokat köteles tartani a következő tudományok köréből: *Rendszeres német nyelvészet és irodalomtörténet.*

Mindezen tantárgyak előadásában heti 10 óránál többre nem kötelezhető.

A pályázók minősítését illetőleg megkívánatik az egyetemi magántanári képesítés a fentebbi tárgykörök valamelyikéből; amennyiben ez a megválasztottnál hiányzanék, annak utólagos megszerzése a megválasztástól számított négy éven belül feltétlenül kötelező.

Magántanári képesítés birtokában nem levő pályázók közül csak olyanok kérvénye vétetik figyelembe, kik szakbeli doktorok. Az 1904. évi XXVII. t.-c. 109. §-a értelmében alkalmazhatók olyan egyének is, akiknek az említett minősítők hiányzik ugyan, de tudományos irodalmi munkásságuk által tudományozásokban való képzettségüknek kiváló bizonyítékát adták.

A megválasztott tanár az 1894. évi XXVII. t.-c.-ben szervezett országos tanári nyugdíj-intézet jogosított és kötelezett tagja.

Javadalmazása: rendes tanári fizetés évenként 4800 korona, mely öt év után 5400, tíz

év után 6000 koronára emelkedik; lakáspénz egyenlő a mindenkori törzsfizetés $\frac{1}{4}$ részével; ötödéves korpótlék 400 korona, melynek összege azonban 2000 koronánál többre nem terjedhet.

Míg a megválasztott tanár meg nem szerzi az egyetemi magántanári képesítést, javadalmazása 4000 korona alapfizetés, 800 korona lánghér és öt ízben 200—200 korona korpótlék lesz.

A közvetlenül megelőzőleg rendes tanári minőségben közép- vagy főiskolánál eltöltött szolgálati idő a korpótlék, a főiskolánál eltöltött idő azonkívül fokozat szempontjából is beszámíttatik; a nyugdíjra vonatkozólag az 1894. évi 27. t.-c. rendelkezései az irányadók.

A nevezett tanári állásra csak református vallású egyének pályázhatnak.

A pályázati kérvények közhivatalban levők által felettes hatóságuk útján, mások által közvetlenül (kellőleg felszerelve, életrajzi vázlattal, hatósági orvosi bizonyítvánnyal, az irodalmi működést is feltüntető mellékletekkel ellátva) hivatalomba 1912. évi április hó 1. napjáig nyújtandók be.

A megválasztott tanár székét 1912. évi szeptember hó 1-én köteles elfoglalni; szakmájából vett székfoglaló értekezést később meghatározandó időben tart.

Debrecen, 1912 március 1-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pilseni Sörház

Sternád Ferenc

Debrecen, Piac-utca sarkán,
Kossuth-u.

Debreceni Első Takarékpénztár palotájában.

Modernül berendezett pince

Étterem és söresarnok.

Vidékiek találkozó helye.

Kitünő magyar és francia konyha.

Tisztán kezelt italok.

Valódi pilseni sör.

Figyelmes, pontos és előzékeny kiszolgálás.

Előre megrendelt társas ebéd és vacsora mérsékelt áron.

TELEFON 958.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

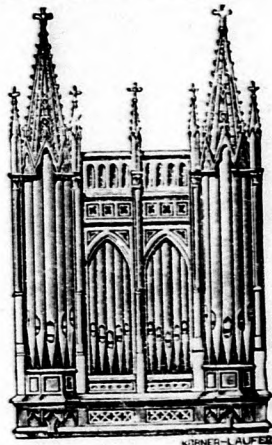
Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stílusban. levéltári okmánytartók.*

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angester József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonákat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitünő hangu

HARMONICUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Hegedüs és Sándor

protestáns irodalmi
könyvkiadóhivatalában
Debreczenben

ujabban megjelentek:

	Ara fizve	kötve
Barosa János, Gyászdalok ref. éneke- vezérek használatára	K 2—	
Debreczei Lelkésztár. IX. kötet		K 10—
Eröss Lajos dr., Református hit- tudomány (Dogmatika).	K 4—	K 6—
Jánosi Zoltán, Papi dolgozatok VI. k.		K 6—
Lukácsy Imre, Egyházi beszédek.	K 4—	
Mitrovics Gyula, Összegyűjtött Papi dolgozatok VI. kötet.		K 7—
Peti Lőrincz, Egyházi beszédek II.	K 4—	K 6—
" " " " III.	K 4—	K 6—
" " " " IV.	K 4—	K 6—
Renan Ernő, Az evangéliumok és második keresztyén nemzedék		K 9—
Renan Ernő, Az antikrisztus		K 9—
" " Szent Pál, a keresz- tyénség eredetének története.		K 9—

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgálhatnak. Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

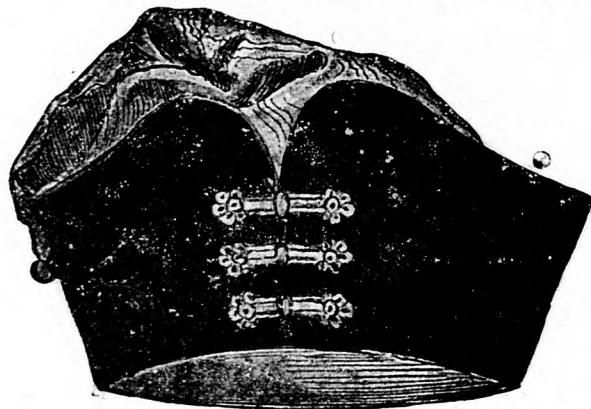
Szántó József

papi- uri és egyenruhakészítő

Hódmezővásárhely

10 korona darabja. Ha legalább annyi áldozatot hoz a lelkészi kar minden tagja, hogy az egyenruhából a süveget viseli, már az is nagy lépés lesz az ORLE. által általános viselésre ajánlott egyenruha eszméhez.

A magyar ref. lelkészi-kar új süvege.

Papi-ruha árjegyzéket
bérmentve küldök!

Teljes
tisztelettel

Szántó József

papi uri és
egyenruha
o szabó. o